

УДК: 658.14:336

Аболхасанзад Алиреза, В.А. Величко

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

ПОКАЗНИКИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стаття присвячена вирішенню важливого науково-практичного завдання щодо визначення системи показників, які впливають на результати інтегральної оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств.

У результаті дослідження визначена необхідність застосування інтегральної оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств, сформовано комплекс показників, що застосовуються для інтегральної оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств, представлена їх характеристика.

Ключові слова: інвестиційна привабливість паливно-енергетичних підприємств, оцінка інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств, інтегральна оцінка.

Постановка проблеми

Для зростання інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств необхідно переосмислити підходи до її оцінки із застосуванням відповідного підходу, методів і моделей.

Узагальнюючи існуючі теоретико-методичні положення, розглянуті методи і моделі, запропоновано для оцінки інвестиційної привабливості застосувати інтегральний підхід. Для розробки етапів його формування та реалізації у роботі сформовано та побудовано систему показників, відбір яких здійснюється шляхом застосування методу експертних оцінок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретико-методичні підходи щодо визначення та оцінки інвестиційної привабливості підприємств представлені у роботах: С. Басалай [1], І. Бланка [2], Т. Калінеску [3], Я. Квач [4] та ін.

Проте залишаються невирішеними питання щодо розробки теоретико-методичного підходу до оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств, що дозволить сформулювати підґрунтя для її зростання, враховуючи сучасні умови господарювання.

Мета та завдання статті

Метою статті є визначення системи показників, які впливають на результати інтегральної оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств.

Для досягнення представленої мети вирішені наступні завдання:

- визначення необхідності застосування інтегральної оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств;
- формування комплексу показників, що застосовуються для інтегральної оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств;
- характеристика показників, що застосовуються для інтегральної оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження

На важливість інтегральної оцінки для визначення економічних показників, що може бути застосована для оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств вказують К. Мамонов та Д. Пруненко [5], В. Величко [6].

У результаті дослідження запропонована група показників, які застосовуються для оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств:

1 група - показники фінансового стану, які включають коефіцієнти, що визначають:

1.1. Майновий стан (темпи зростання оборотних активів, коефіцієнти придатності інших необоротних активів, придатності основних засобів).

1.2. Ліквідність (маневреність власних оборотних коштів, коефіцієнти покриття, швидкої ліквідності, абсолютної ліквідності, частка оборотних коштів в активах, частка виробничих запасів у поточних активах).

1.3. Фінансову стійкість (коефіцієнт фінансової автономії, залучення власних коштів (фінансової залежності), маневреності власного капіталу, співвідношення залучених і власних коштів).

1.4. Ділову активність (фондовіддача, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності запасів, коефіцієнт оборотності активів, оборотність власного капіталу).

1.5. Рентабельність (рентабельність реалізації продукції, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність основного капіталу).

2. група – безпекові, що характеризують:

2.1. Рівень газової безпеки (частка природного газу у паливно-енергетичному балансі, частка власних джерел природного газу у його балансі, частка імпорту природного газу з однієї країни в загальному її імпорті, частка державних компаній у виробництві природного газу, завантаженість ГТС на вході).

2.2. Рівень нафтової безпеки (частка нафти та газового конденсату у паливно-енергетичному балансі держави, частка власних джерел нафти у його балансі, частка імпорту нафти та газового конденсату з однієї країни в загальному її імпорті, частка державних компаній у видобутку нафти та газового конденсату, завантаженість нафтових трубопроводів на виході).

2.3. Рівень вугільної безпеки (частка вугілля у паливно-енергетичному балансі держави, вихід товарної продукції з вибутого вугілля, частка коксівного вугілля з власних джерел у його балансі, частка імпорту коксівного вугілля з однієї країни в загальному її імпорту, частка державних компаній у видобутку вугілля).

2.4. Рівень нафтопродуктової безпеки (частка споживання моторного палива з власних джерел виробництва, частка домінуючого виробника у загальних обсягах нафтопереробки в країні, вихід світлих нафтопродуктів, рівень завантаження виробничих потужностей, частка імпорту нафтопродуктів з однієї країни у загальних обсягах імпорту).

3 група – просторові показники, які визначаються:

3.1. Рівень забудови територій.

3.2. Місцезнаходження паливно-енергетичних підприємств та їх потужності.

3.3. Рівень нормативної грошової оцінки земель, де знаходяться паливно-енергетичні підприємства.

3.4. Структурно-територіальні показники (показники просторового доступу, рівень забезпеченості інженерно-транспортною та соціальною інфраструктурою).

3.5. Показники територіального розвитку (рівень політичної стабільності, стабільність містобудівної політики органів місцевого самоврядування в сфері розвитку територій, розвинутість правових інститутів власності, функціонування в державі первинного та вторинного ринків нерухомості, зокрема ринку землі, ринку похідних (оренда) та заставних прав на землю (іпотечний ринок), рівень доступу до інформації щодо територіального розміщення та вартості земель, об'єктів та потужностей паливно-енергетичних підприємств).

4 група – показники інвестиційного стану:

4.1. Інвестиційний клімат.

4.2. Рівень залучення інвестиційних ресурсів до паливно-енергетичних підприємств.

4.3. Зовнішні показники, що впливають на інвестиційний стан паливно-енергетичних підприємств (розвиток інфраструктури, рівень охорони здоров'я, рівень кваліфікації робочої сили, рівень професійної етики, рівень злочинності, відповідність впровадження та реалізації трудового законодавства соціальним потребам суспільства, рівень реалізації податкової політики, рівень забезпечення державними інституціями надходження інвестицій на підприємства паливно-енергетичного комплексу, рівень доступу до фінансових ресурсів, рівень політичної стабільності).

5 група – показники, що визначають рівень розвитку інвестиційної інфраструктури:

5.1. Показник формування та реалізації інформаційних потоків, що впливають на інвестиційну діяльність.

5.2. Показник, що характеризує формування та використання матеріальних інструментів, які впливають на інвестиційну діяльність.

5.3. Показник, що характеризує формування та використання організаційних інструментів, які впливають на інвестиційну діяльність.

5.4. Показник, що характеризує формування та використання фінансових інструментів, які впливають на інвестиційну діяльність.

5.5. Показник формування та використання кредитних інструментів, що впливають на інвестиційну діяльність.

5.6. Рівень взаємодії між зацікавленими особами, що беруть участь у інвестиційному процесі.

6 група – показники, що визначають напрями функціонування паливно-енергетичних підприємств:

6.1. Організаційні (рівень реалізації державної політики у сфері паливно-енергетичного комплексу, рівень розробки та застосування плану функціонування паливно-енергетичних підприємств, рівень ефективності системи управління паливно-енергетичними підприємствами, рівень раціонального розміщення об'єктів паливно-енергетичного

комплексу в межах території України, створення передумов для мінімізації загроз для населення, що проживає у безпосередній близькості від об'єктів паливно-енергетичного комплексу, які мають стратегічне значення, рівень організації охорони та об'єктів паливно-енергетичного комплексу).

6.2. Інженерно-технічні (рівень своєчасного проведення на об'єктах паливно-енергетичного комплексу планово-запобіжних робіт, капітального ремонту, заміна фізично та морально застарілого обладнання, рівень організації виробництва відповідно до мобілізаційних завдань електричної та теплової енергії, продуктів переробки нафти і газу, обладнання, комплектувальних виробів, видобутку вугілля, торфу, нафти і газу, постачання і транспортування нафти, газу та продуктів їх переробки, передача (постачання) електричної та теплової енергії, рівень впровадження сучасних енергозберігаючих та інформаційних технологій, рівень інженерно-технічної підготовки персоналу паливно-енергетичних підприємств, рівень протидії та можливостей функціонування підприємств в умовах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження, а також до роботи в нічних та інших умовах обмеженої видимості з дотриманням світломаскування).

6.3. Спеціальні (рівень забезпечення технічного прикриття та відбудови об'єктів паливно-енергетичного комплексу, рівень підготовки та утримання в готовності до використання запасних пунктів управління і захисних споруд цивільної оборони; рівень планування та підготовки до проведення евакуації працівників підприємств, установ та організацій паливно-енергетичного комплексу і населення, що проживає у безпосередній близькості від об'єктів паливно-енергетичного комплексу, які мають стратегічне значення).

6.4. Економічні (рівень застосування економічних важелів та стимулів для орієнтації управлінської, науково-технічної і господарської діяльності підприємств, установ та організацій на раціональне використання і економію паливно-енергетичних ресурсів, рівень застосування та реалізації джерел і напрямів фінансування енергозбереження, рівень створення бази для реалізації економічних заходів управління енергозбереженням у вигляді системи державних стандартів, які містять показники питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів для основних енергоємних видів продукції та технологічних процесів в усіх галузях народного господарства, рівень використання державних стандартів у сфері паливно-енергетичного комплексу, рівень та можливості надання фінансових ресурсів для стимулювання розробок, впровадження патентних винаходів та використання енергозберігаючих технологій, обладнання і матеріалів, рівень матеріального стимулювання працівників паливно-

енергетичних підприємств за зростання їх ефективності й результативності).

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, у результаті дослідження запропоновані комплекс показників, що застосовуються для інтегральної оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств. Це дозволяє розробити підхід до оцінки інвестиційної привабливості та сформулювати оцінне підґрунтя для прийняття управлінських рішень.

Напрямами подальших досліджень є методичний підхід до інтегральної оцінки інвестиційної привабливості паливно-енергетичних підприємств.

Література

1. Басалай, С.И. *Бухгалтерский учет как инструмент повышения инвестиционной привлекательности агропромышленных корпораций в условиях переходной экономики [Электронный ресурс]* / С.И. Басалай, Л.И. Хоружий – Режим доступа: <http://knigi1.dissers.ru/books/library2/2782-4.php>
2. Бланк, И.А. *Инвестиционный менеджмент [Текст]: учебный курс* / И.А. Бланк – К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.
3. *Забезпечення інвестиційної привабливості підприємства [Текст]: монографія / за наук. ред. Т.В. Калінеску. – Луганськ: вид-во СНУ ім. Даля, 2013. – 220 с.*
4. Квач, Я.П. *Механізми регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку паливно-енергетичного комплексу [Текст]: монографія / Я.П. Квач – УДУФМТ. – Одеса: ВМВ, 2013. – 346 с.*
5. Мамонов, К.А. *Оцінка конкурентоспроможності будівельних підприємств: теоретичні аспекти [Текст]* / К.А. Мамонов, Д.О. Пруненко // *Економічний аналіз. Збірник наукових праць. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2017. - Том 27. № 3. - 199 – 203 с.*
6. Мамонов, К.А. *Визначення та особливості оцінки "рейдерської привабливості" підприємств паливно-енергетичного комплексу [Текст]* / К.А. Мамонов, В.А. Величко // *Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки. – 2017, Харків: Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова - Вип. 133 – С. 31-35.*

References

1. Basalay, S. I. & Horuzh, L. I. (n.d.) Accounting as a tool to increase the investment attractiveness of agro-industrial corporations in the transition economies. Retrieved from: <http://knigi1.dissers.ru/books/library2/2782-4.php>.
2. Blank, I. A. (2001). Investment Management. K.: Elga-N, Nika-Center, 448.
3. Kalinesku, T.V. (2013). Ensuring investment attractiveness of the enterprise: monograph. Lugansk: View of the SNU them. Dahl, 220.

4. Kvach, Ya.P. (2013). Mechanisms of regulation of innovation and investment development of fuel and energy complex: monograph, UDUFMT. - Odessa: WWII, 346 .
5. Mamonov, K.A. & Prunencko, D.O. (2017). Estimation of competitiveness of construction enterprises: theoretical aspects. *Economic analysis. Collection of scientific works. - Ternopil: Publishing and Printing Center of Ternopil National Economic University "Economic Thought", 27(3), 199-203.*
6. Mamonov, K.A. & Velychko, V.A. (2017). Definition and peculiarities of estimation of "raider attractiveness" of enterprises of the fuel and energy complex. *Municipal economy of the city: O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. Series: Economic Sciences, 133, 31-35.*

Рецензент: доктор економічних наук, професор К. А. Мамонов, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Україна

Автор: АЛИРЕЗА Аболхасанзад
здобувач кафедри економіки підприємств, бізнес адміністрування та регіонального розвитку Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
E-mail - kostia.mamonov2017@gmail.com

Автор: ВЕЛИЧКО Володимир Анатолійович
асистент кафедри економіки підприємств, бізнес адміністрування та регіонального розвитку Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
E-mail - kostia.mamonov2017@gmail.com

INDICATORS APPLICABLE FOR INTEGRAL EVALUATION OF INVESTMENT ATTRACTIVE FUEL AND ENERGY ENTERPRISES

Abolhacanzad Alireza, V. Velychko

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

The article is devoted to solving an important scientific and practical task for the definition of a system of indicators that influence the results of an integrated assessment of investment attractiveness of fuel and energy enterprises. Summarizing existing theoretical and methodological provisions, considered methods and models proposed to assess the investment attractiveness to apply an integral approach. To develop the stages of its formation and implementation in the work, a system of indicators has been formed and built, the selection of which is carried out by applying the expert estimation method.

As a result of the study, the necessity of applying the integrated assessment of investment attractiveness of fuel and energy enterprises was determined, a set of indicators used for the integrated assessment of the investment attractiveness of fuel and energy enterprises was developed, their characteristics were presented. As a result of the study, a set of indicators was used to assess the investment attractiveness of fuel and energy enterprises: financial status, security, spatial, investment status, which determine the level of development of investment infrastructure and the directions of operation of fuel and energy enterprises.

In the system of integrated assessment of investment attractiveness of fuel and energy enterprises, particular importance is taken by indicators of the financial state, namely: characterizing the property status (growth rates of current assets, coefficients of suitability of other non-current assets, suitability of fixed assets); liquidity (maneuverability of own working capital, coverage ratios, rapid liquidity, absolute liquidity, share of working capital in assets, share of inventories in current assets); financial sustainability (coefficient of financial autonomy, attraction of own funds (financial dependence), maneuverability of own capital, ratio of borrowed and own funds); business activity (return on assets, turnover rate of accounts receivable, turnover rate of accounts payable, turnover rate of stocks, coefficient of turnover of assets, turnover of equity); profitability (profitability of sales, profitability of assets, profitability of own capital, profitability of fixed capital).

The proposed indicators allow developing an approach to assessing investment attractiveness and form the basis for decision-making for further research on the development of a methodological approach to the integrated assessment of investment attractiveness of fuel and energy enterprises.

Keywords: investment attractiveness of fuel and energy enterprises, estimation of investment attractiveness of fuel and energy enterprises, integral estimation